

TÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda Kolozsvárt. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: 1.) Ids. Czegei Wass György naplója (II. Közlemény.) 2.) Oklevelek I. 1337. II. 1486-ból. 3.) Erdélyi levelek Kazinczy Ferencztől (II. közlemény.) 4.) Kossuth L. naplója (II. közlemény.) 5.) Petőfi Sándor a magyar irodalomban Szinnyei Józseftől. 6.) A zsigibói levéltár irodalmi kincsei. a) Kölcsei levele (1832.) Kossuth levele (1833.) Deák Ferencz levele (1836.) 7.) Rédei Julia levele fogásában levő férjéhez. 8.) Könyvészeti adatok Erdély irodalom történetéhez. (Csuda Miklós) Eötvös Lajostól. 9.) A székely történeti pályadíj közgyűlése. 10.) Apróságok. hírek, egy adoma Petőfi életéhez.

3. Febr. Hozták meg híret hogy Báró Tis uram Udvarhely felé nyomulván, Udvarhely várában maradott Cruczok meg sem várták a' Militziát, hanem kimentek belőlle, melyet Báró Tis Uram ujjabban recuperált és praesidiált, az Várossát pedig egy néhány körül lévő falukkal felégettette, Guthi pedig Thordára szaladott vissza.

4. Febr. Kaszás Pál is Szent Páltúl vissza nyomulván az Mezőségre, mind azért hogy Szent Pálnál jól meg puskáztak benne, mind azért hogy Guthit meg verték, meg hallván hogy Guthi Thordára ment, ő is Thordára megyen; Guthi eleibe ki jövén Kaszásnak, és szintén a piacon találkoznak szemben velle, Kaszás kezét csap, és körülvetetvén legelsőben is maga, azután katonái, lövik vágják Guthit, úgy hogy a' lováról leesik, a' földön mindenből kifosztván, még az holt testét is lóval tapodtatták; igazán egyik eb másikat eszi.

5. Febr. Kaszás Koppánban és körülette lévő falukban volt.

6. Febr. Gyéresen nyomult le.

7. Febr. Hozták ki, hogy Toroczka István Uram 9 zászlóval jó a Rákóczi Uramtól Erdélyben commendérozottatott volna, halt Lónán.

8. Febr. Hálni ment Kolo'sra, honnét nekem levelet is irt, melyet ide ki irni szükségesnek itéltem:

Mint régi Jó akaró Uramnak Kegyelmednek ajánlom szolgálatomat!

A mű Kegyelmes Urunk ő Nagysága parancsolatjából az Urral Vai László Urammal bé érkeztünk ez országban; csudálkozással értjük, kereszténységet irtóztató égetéseket, pusztításokat, praedálásokat követett el Kegyelmed azokon, az kik igaz magyarságok, szabadságok mellett kívánó emberek fegyvert

IDŐSBB CZEGEI WASS GYÖRGY NAPLÓJA.

I. Jan. 1704— 31. Oct. 1705.

1704.

(Folytatás.)

Nebr. 1-o. Hatházi Uram a Commendantst réá vévén, hogy az itt való Német és Rác lovass Militziát küldje ki, mivel Mákóban vagy hét Zászló alya Crucz tekeregvén, arra nézve estve 7 óra tájban őket Commendants Uram ki küldvén 's Hatházi Uram is kimenvén,

2. Febr. Szintén viradtakor az falura ütven, egy Cruczot sem tanálnak, hanem a' szegénységnek az templomjokban lévén bé hordva egyet mások, azt fel verik és ott lévő javokat nagyobbára elhozzák, 's praedálják 's nagy szél vonáson 's rakodva ebéd után 3, 4 óra között kijöttek.

fogtak. Azért Uram Kegyelmedet kérem 's intem, supersedeáljon, meg ne engedje az olyan dolgot, mert ha Uram még is olyat hallunk Kegyelmed felől, tudtára' légyen Kegyelmednek, hogy mind házait 's egyéb jószágait fenékkal fel fordittatjuk ugy annyéra, hogy bizony a' szálló töve sem marad meg Kegyelmednek az földben, félre teszszük a' kereszténységet. Hogy nem gondolja meg Uram Kegyelmed, hogy ha az kereszténységet, Magyarságunkat nem tekintettük volna, a' kolosvári Hostát füstöt vetett volna. Ezzel Isten oltalmában ajánlom Kegyelmedet.

Kolo's 8-a Febr. Anni 1704.

Kegyelmed jó akarója TOROCZKAI ISTVÁN.

9. Febr. Kolosvári táborrúl, vévén ezen levelet, választ irtam ő Kegyelmének ez szerént:

Ajánlom Kegyelmednek jó akaró Uramnak becsülettel való szolgálatomat!

Kegyelmed Kolo'sról 8-a praesentis dátált levelét becsülettel vettem, csudálkozom Kegyelmeden, hogy Kegyelmed olyan itéllettel légyen felöllem és engem causáljon ez hazában esett némely égetésekért, pusztításokért és praedálásokért, mint ha az mi Kegyelmes Urunk Koronás Királyunk ő Felsege és Méltóságos Generalis Commendáns Rabbatin ő Excellentiája és az Méltóságos Regium Gubernium ez hazának minden mostani terhes dolgait és ez hazában alá 's fel járó 's vigyázó Militziáját reám bizták' és nekem concredálták volna. Tudtomra még eddig (conscientiám sem vádol) sem az én Kegyelmes Uram ő Felsege ellen, sem édes Hazám 's Nemzetem ellen sem a' Personálisok ellen sem vétettem, gonoszt nem cselekedtem, Kegyelmedet is javaiban meg nem károsítottam; ha Isten Kegyelmedet reám és házamra 's jószágim romlására 's pusztítására bocsátotta és küldötte, arról nem tehetek; ugyan is már mindenem (ez szegény haza javát kívánóitól) fel praedáltatván, nincs egyéb hátra, hanem hogy pusztá házaim 's egyéb jószágaim (Kigyelmed írása szerént) fenékkal fel forditassanak, szállóim tövestől kivágattassanak; de mindezeket örömmel el szenvedem Kegyelmes Urunk ő Felsegéért és édes Hazám 's Nemzetem meg maradásáért.

Pulchrum est Deo et Patriae vivere,

Justo suo Regi fideliter servire, nunquam merces talium erit peritura. Ezzel Isten oltalmában ajánlom Kegyelmedet.

Claudiopoli 9-a Febr. 1704.

Kegyelmed jó akaró szolgája
Czegei Wass György.

10. Febr. Szebenből Nagy János megérkezvén hozta, hogy Szebenben Toroczkai János Uramat Toroczkai Péter Urammal aréstálták, ugy Pekri Ferenczné Asszonyomat is Kapusi szolgájával; Teleki Mihály öcsém ellen articulust irtak.

11. Febr. Hozták bé: Karában, Bósban, Patában jöttek volna feles Cruczok, és hogy Toroczkai István Uram is vissza felé jöne Egerbegytől.

12. Febr. Estve 9. óra tájban a majormat fel verték az Cruczok, az Ecclesia majorjából is el vitték az csűrbirót, ott közel lévén más majorokat is fel nyargaltak.

Eodem vöttem ujjabban Toroczkai István Uram levelét, vöttem Pongrácz György sógor Uram és Kaszás Pál mocskos és disznó levelét is, mellyeket is ide bé irattam.

Toroczkai István Uram' levele copiája:

Mint jó akaró Uramnak ajánlom Kegyelmednek szolgálatomat!

Isten Kegyelmedet minden jókkal áldja meg, kívánom!

Kegyelmed levelét becsülettel vettem, continentiáját értem, mi semmi olyan irtóztató romlásra pusztításra az szegény hazában nem jöttünk; ha Kegyelmed okot reá nem ád, az mint most is hallatik, sokaknak feleségeket, gyermekeket, Kolo'svárt sanyargattatja, mellyet Kegyelmed ha nem mitigálja, mi okai nem leszünk. Nem bánom, ha ezen levelemnek pariáját is Szebenbe küldi. Gróff Apor Istvánné Asszonyom eő Kegyelme nem fogja bánni, ha az Asszony eő Kegyelme Kegyelmednek kedves felesége a' szakácsot magának szolgájának meg fogadja is; azonban tegnapi virradólag Kegyelmed az melly gombkötöt ki küldött másodmagával együtt, kérem az Müszereit küldje ki utánna, mivel szükségem vagy az munkájára. Ajánlom Isten oltalmában Kegyelmedet.

Datum Ör 10. Február 1704.

Kegyelmed jó akarója:
TOROCZKAI ISTVÁN.

Pongrácz György sógor Uram levele copiája :

Kegyelmed szabadságában vagyon édes sógor Uram, micsoda magyarázatját adja levelemnek 's synceritásból származott irásomnak; elég az, hogy én satisfaciálni akarok kötelességemnek, hogy jövődében ne okoztassam, avagy csak hogy magam magamtól hidegséggel ne vádoltassam. Azért édes sógor Uram, ex plenissimo affectu kérem Kegyelmedet, ha édes Nemzetinek szereteti nem moveálja is Kegyelmedet, sok szép javainak, annál inkább magának és édes házának (kit Isten távoztasson) veszedelemben forgására ne adjon és szolgáltatson okot Kegyelmed; mert sub fide Christiana irhatom Kegyelmednek, hogy koránt sem úgy vagnak a' dolgok, az mint Kegyelmetek vélekedik, és lactálják, biztatják Kegyelmeteket, sem ahhoz való alkalmatosság és idő nincsen, hogy resistálhasson Kegyelmetek, mert egész felső alsó Magyarország egy dominium, 4 öt váron kívül, kit is de facto szoros obsidióban, 's némelyike capitulatióban is vagyon, maga Po'sonnak az várossában lévén Generalis Gróff Bercsényi Uram, úgy hogy bizony nem hogy Magyarországbán, egész Austriában sincsen segítségre való készület, mert az Bavarus Generalissa (tudja Kegyelmed Lincz hol van) de facto ott resideál, elég dolgot adván az ott való hadaknak. Considerálja édes sógor Uram Kegyelmed, az Ur Toroczkaí Uram, Teleki Uram 's más értelmes Uri emberek ha alkalmatosságot nem látnak, nem tudnák-é dolgokat megszerzeni; több egyéb okokat is, kiket levél által nem suggerálhatok, Kegyelmed considerálván, consuláljon maga dolgainak, (nem tekintvén azt, mely csekély ember, mindazonáltal Kegyelmednek igaz atyjafia teszen intimatiót). Akarmely időben sem volt jobb alkalmatosság, tán állandóbb sem, mellyel extra omne periculum Kegyelmed magának használhasson; mert senkinek eddig is ezen munkában való szolgáltságának gyümölcse el nem vezett, de ha ez nem volna is, igyekezzék Kegyelmed édes sógor Uram a' gonoszt praeveniálni, a' mely bizonyoson el következik. Irhatnék sokat, 's mind jó lélekből származott igazakat, de gondolván, a' Kegyelmetek oda bé való bizodalomához 's vélekedéséhez képest ennek

sem léssen köszöneti; hanem idegen magyarázatja, cum brevi mora meglátja 's tapasztalja Kegyelmed. Meg hagytam az embernek, hogy noha levelemben semmi olyan nincsen, mellyel akárki kezibe kerülván Kegyelmed ellen való idegen vélekedéssel ártsak Kegyelmednek, mindazáltal hogy magának adja Kegyelmednek kezibe. Én az miben tudok, ha nem kell is, Kegyelmed házainak 's jószágainak jó szível szolgállok. Ajánlom Isten oltalmában Kegyelmedet és maradok

Déés 6. Febr. A. 1704.

Kegyelmed kész szolgálja:

PONGRÁ CZ GYÖRGY.

P. S. Certo certius, a' kalocsai Érsek Szécseni Pál 's az egrí Püspök Telekesi Uraimék a derék táboron vagnak Miskolcznál.

(Folyt. köv.)

O K L E V E L E K .

I.

(A váradi káptalan bizonyítja, hogy midőn Imre, Kuth fia, Krászna vármegyei Báldon helységben lévő részjóságának negyedét leánya Vörös Andrásról született fiainak örökösén át akarta adni, István, Péter fia, és Lőrincz Nagy János fia, ellenmondottak, mint-hogy Báldon helység eddig közöttök nem volt megosztva s azt közös jogon birják. Kelt 1337. május 1-én).

Nos Capitulum ecclesie waradyensis damus pro memoria, quod cum in Octauis beati Georgy martiris, Emericus filius Kuth cum christoforo filio suo in nostri presencia comparando mediantibus litteris nostris quartam partem porcionis sue in possessione Baldun in Comitatu de Karazna habita, ipsum contingentis, racione quartefilialis, filis, *) filie sue, uidelicet, Nycolao et Michaeli ac Johanni filys Andree Rufi perpetuare debuissent, quidam, scilicet Stephanus filius Petri, et laurencius filius Johannis magni accedentes facie ad faciem prohibuerunt eundem Emericum cum filio suo a perpetuacione dicte quarte partis sue possessionarie, eosdem uero filios Andree Rufi a recepcione, occupacione eiusdem testimonio presencium coram nobis.

*) Igy, filys helyett.

Talem pretendentes rationem, quod ipsa possessio Baldum nundum esset diuisa inter ipsos, sed iure communi eandem possiderent. Datum in Octauis supradictis, Anno domini M-o CCC-mo septimo.

Ki vül: ProStephano filio petri et lauren-
cio filio Johannis contra filios Andree Rufi super
quarta parte possessionis Baldun prohibitorie.

(Eredeti je pergamenen a hátára nyomott de már
nagy részét letöredezett káptalani pecséttel. — K. Papp
Miklós gyűjteményében).

II.

(A gyulafejevári káptalan bizonyítja,
hogy Zalasdi Miklós maga és testvérei, László
és János, valamint Keresztúri Mihály és
Demeter nevében, Mátyás királyt Hunyad vár-
megyei Tötös helység határában fekvő bizo-
nyos darab föld s a mellette fekvő Gruszán
nevű hegy eladományozásától, a király fiát
pedig Jánost azok birtokba vételétől törvénye-
sen eltiltotta. Kelt 1486. június 5-dikén).

Nos Capitulum Ecclesie Albensis Tran-
siluane, Memorie commendamus Quod Nobilis
Nicolaus de Zalasd In sua ac Ladislai et
Johannis fratrum suorum carnalium de eadem
Item Michaelis et Demetry de Kereszthur
personis nostram veniendo in presenciam se-
renissimum principem et dominum dominum
Mathiam dei gracia Regem Hungarie Bohe-
mie etc. dominum nostrum naturalem gracio-
sissimum a donacione et collacione cuiusdam
particule terre wlgo Warchorob vocate, et
cuiusdam montis sibi contigue adyacentis wlgo
Gruzaan vocati, In metis possessionis Thwthews
In Comitatu Hwnyadiensis existentis habitorem,
Spectabilem vero et Magnificum Joannem fi-
lium eiusdem domini nostri Regis ac alios
quoslibet ab impetracione et sibiipsis confer-
ri procuracione, occupacione detencione et
conseruacione ac vsurpacione necnon statui
et perpetuari faccione seque quouis quesito
colore In dominium eiusdem introuisione
vsuum fructuumque et quarumlibet vtilitatem
eiusdem percepcione sew percipi faccione quo-
modolibet factis vel fiendis prohibuit contra-
dicendo et contradixit Inhibendo coram nobis
lege et consuetudine Regni requirente Testi-
monio presencium mediante Datum feria se-
cunda proxima post octauas festi sacratissimi

Corporischristi Anno eiusdem Millesimo quad-
ringentesimo Octogesimo sexto.

(Eredeti papiron, hátára nyomott töredezett pe-
cséttel, K. Papp Miklós gyűjteményében.)

ERDÉLYI LEVELEK

Gr. Dezsöffy Józsefhez

1816.

(Folytatás.)

XXXIX. LEVÉL.

Aug. 31.

Engedd festenem Zsibót. Végy olmot
kezedbe, 's rajzold a mit elődbe adok, 's a'
kép találva lesz. E' gondomat érdemli a' szép
hely, érdemlik a' kiket itt láttam.

A' ki Tihóról jó, Zsibót egy keskeny
völgy síkjában látja meg, magokat eléggé jól
bíró lakosok házaikkal 's egy eléggé szép
tornyu kis templommal. A mező-város felett
nyugotnak egy déltől észak felé elnyult domb
emelkedik s' ezen áll a' kastély, 's ezen domb
megett egy második, a' familia' temetőjével,
's ennek aljában a' csűrrel, majorral. Túl e'
két dombon erdővel eltorzított nagy hegyek
kelnek, 's messzire terjednek dél, nyugot és
észak felé. A' helységen innen a' fázának'
kertjét 's a' csikós kanczák' mezejét 's gaz-
dag szántott földeket látni szinte a' Szamosig.
A' kastély' kertje a nagy ntczáig nyúl-alá, hol
azt oszlopok 's stakétek keritik-be. Az itt
elmenő látja az üvegházat, egy nagy ásott
tót az üvegház mellett, 's a' bokrokkal elbo-
ritott meredek domboldalt e' között és a' kas-
tély között kékelve láthatni. Az udvar itt tá-
gas, hogy a' bal pavillon mellől erre jöhessen
le a' vendég szekere, 's itt megfordulhasson.
Balra a nagy istálló és ezzel egy fedél alatt,
a' fedett lovagló áll; jobbra pedig a kert' ke-
ritése, és az éjszakkéleti szegletben az a' sok
fedelű régi kőház, mellyben Zsibónak egykori
urai laktak. Átellenben a' tornáczczal a' ke-
rités és nagy kapu. E' soron a' palota alatt
egy kapu nyílik azoknak, kik a' déli sor'
kapuján jöttek a' belső udvarba. A' keletre
fekvő sor, melly valamint a' déli és nyugoti,
felényivel alacsonyabb mint az éjszaki, istá-
lónak szolgál, a' déli szekérszineknek, a' nyu-
goti pedig fel van töltve földdel, 's kertecské-
nek használtatik. E' kertecskén a' Bibliotheca
pavillonjába mennek. A' kert két fala mellett

olasz nyárfák vannak ültetve; maga a' kert gyeppartiát csinál 's közepét egy gyertyán-ernyőske foglalta-el. A' déli és keleti sor balusztrádok közé rejti-el igen alacsony zsindeleyzetét, 's így ezen nyugotival tökéletesen eggyez.

A' keleti sor mellett, Tihó felé, egész az éjszaki kerítés' szegletéig nyúl a' kert, melly midőn az udvarról lépünk belé, gyeppartiához viszen, hol egy szökőkút lövelli sugárát, 's teknőjében aranyhalakat nevel. Itt tekergő utak vezetnek-le azon lapályos helyhez, hol az üvegház áll, és mellette egy hínárral teljes tó. A' domboldal sok fenyőekkel van megtöltve, de a' melyek növést lehetó valamely vendég' cselédje pipaszárnak vagdalta-el, 's így örökösén béna növésben fognak maradni.

A bokorpartiának gyönyörű játékaik vannak: szép grottája, ernyője, ságár obeliszkje, 's egy forrása, mellyet alább bővebben fogokfesteni.

Ő Nagysága itt terített asztalt az obeliszk' szomszédjában, a' domb' bokrai alatt. Gyönyörű ebéd, mert a' nap kinn megmelegítette a' levegőt; a szobában már érzeni leheté a' September' közellétét. A' kávé a' szép csorgó mellett hozák-fel. 'S még itt ülénk, midőn Buczinak szavát meghallánk, a' mint a' domb' oldalán lelépdelle, Kornissal jöve felénk, 's nekem öt Horátnak e' szavaival adá által: Scribe tui gregis hunc, et fortem crede, bonumque. — A' szép csorgó mellett ért az estve.

A kertész ezt a csorgót igen értelmesen ékesítette. Nagy piedestál tart egy medenczét. A viz a piedestál aljából bugyog-eló, s egyenes-vonásu csatornán fut a tó felé: a csatornát egy arasznyi gyepp szegte-be. E mellett ülések állanak, s az ülések mellett egymást érve lövellik-fel sugár tetőjüket az olasz nyarak, öszveelegyítve oly fákkal melyek boglyakat eresztenek, hogy a' homály setétebb legyen. Kedves az árny, kedves a' viz csergése, kedvesen suhognak az olasz nyarak. A' hold a' maga teljes szent fényében tekinte alá az egymást szeretőkre a' fák suhógó tetőjük között. Oh, ha Zsibó fenntartja emlékezetemet, emlegessen e' kútfőnél valaha, a' a hol én Wesselényinét, az ifju Wesselényit, Cserei Miklóst, Buczit és Gróf Kornis

Mihályt láttam, 's barátim előtt az öreg Wesselényinek képét festettem.

B. Wesselényi M. született Zsibón 1750. Dec. 11-én, meghalt ugyan-ott 1809. Octob. 25-én. Nem vala még 7 esztendő, midőn atyját Isttvánnak, K. Szolnok megyei Fő-Ispánnak, továbbad a Kir. Tábla azután Rendek Elölülőjének, Cs. K. Kamarásnak s Belső Titkos Tanácsosnak, Erdélyi legelső Gubernátor Gr. Bánffy György Kata leányától szül. fiát elvesztette. Anyja B. D. P. volt, Istóknak Gróf Pekri Polixenától született leánya, egy mivelt, 's igen nemes lelkéről tiszteletesen ismert asszonyság.

Első nevelője a historicus Cornides vala, ki a W. atyja által küldetett ki a' német földre, hogy ott magát faja nevelésére elkészíthesse, 's a' mi W-nek minden szerencsétlensége Cornides volt. A' széplelkű, nagy tudományu ifju tanult, de nem tanított. Az egyetlen egy gyermek magára vala hagyva, 's minthogy nevelője nem foglalatostkodtatá, a' ház gondjainhoz látott, parancsolgatott, 's lelke azok körül a' kik nem teljesíték kéjeit, elmérgesedett. A' fenntebb iskolák miatt most már Klzsvra vivék által, 's anyja Deáki Pál Predikátornak gondjaira bizá, hol az ifju Wesselényit épen az a' szerencsétlenség éré, melly Cornidesnek kezei alatt érte volt: ez is csak a maga dolgaihoz látott, 's nem gondolt vele, akármit csinál a' gyermek-ember. Azonban nem tagadhatni, hogy az a' szertelen élesség mely egész életében kinozta, már meg vala vérében, örökségül kapta azt anyjától, ki minden csudálást érdemlő tulajdonai mellett a' szenvedhetetlenségig éles volt. S most szerencsétlen csillagzatai katonai szolgálatot vétetének vele, hogy erőtlenségeiben még inkább megörökösödjék. E' nagy és veszedelmes gyengeségét semmi igyekezete, semmi philosophia nem tudta eloltani; dementi példás erkölce, nemes gondolkozása, szánakodó szive, az üldözöttek pártfogása, igazmondósága, a' vagyon semmibe hajtása csaknem a' tékozlásig, az érdem becsülése még ellenségében is, kevélységtelen nagysága, alacsonyságtalan leereszkedése, 's a' Philosophia és Historia által felnemesített hazai-szeretete, mellytől még egy W. sem tántorodott el.

A' német, francia, deák nyelvet tudta, a' magyart imádta, azon csinosan beszélt, kellemmel irt. Ifju korában a' haránt sipot és violint ügyesen játszott, 's úgy lovaglott, mint Európának első lovaglója. Nem csak mások után mondom ezt: láttam ötöt ifjabb Andaluzóján és a Philosophon. Férjfiui, hősi gratiával ült paripáján.

17. esztendő korában, mint Hadnagya az akkor Bethlen, később Barkó, azután Stipits nevet viselő Magyar Lovas Regimentnek, katonáskodni kezdte, 's anyja által Oberster Barkónak vala ajánlva, ki később a' seregnek tulajdonosa lett. Galiciának elfoglalásakor 1772. már mint kapitány szolgált, 's eskadronjával 's bizonyos számú gyalogsággal Bukovinába küldetett. Embereit ott eléggé zaklatá, olykor holdvilágnál fuvatá meg nekik a trombitát, 's gyakorlásokat tétete vele. Ellenben hópénzeiket pótolta, minden legénynek esztendőnként köntöst varratott a' rendes köntösön felül, a' Zsibói posztófabrika természetéből, 's a' vald lovakat maga tanította. De Tisztársaira is kiterjede nemes jötevősége; nevezetesen hópénzét egy gyermekkel elterhelt Főhadnagyanak ajándékozá 's strázamesterének holtig kenyeret adott.

II. József ismerte W-nek érdemét; meglátogatta anyját, 's levelet kért tőle fiához, hogy azt neki maga adhassa meg. Által is adá azt W-nek, 's éreztette vele javallását egy mustra alkalmával, mellyen a' W. embe-reinek gyakorlottságát csudálta.

1777. Referend. Cs. J. nak nagy szépségű és a' legszerencsésebb nevelést nyert gyermeket elvette, 's ezzel együtt ment 1779-ben táborba Silesiába. Ez a' tiszteletre méltó asszony nem csak hitvese vala neki, hanem véd-angyala is, 's tanácslója és tanítója. Hová fogták volna ötöt ragadozni megszeliidíthetetlen indulatai, ha ez a' nagy asszony nem birt volna elég lélekkel elcsendesíteni oroszláni tüzét!

Ekor a seregnek W—cs vala Oberstere. Ez azt kívánta, hogy a' Báróné, a' házas Tiszteknak hitveseik ellévén tiltva táborba költ férjeiktől, térjen haza, 's W. nem engedte. Az ingerlések annyira vivék, hogy szolgálatjáról önként lemondta, 's jószágai-ba vontta magát. Azok anyja halála oltá hanyatlani kezdettek.

A' katonai életet nem feledhető Wesselényinek legfőbb gondjai azok voltak, hogy ménesét nemesíthesse meg. E' végre egy szomszéd barátjától, a Gorbói Gr. H. I-tól, megvett egy Cicero nevű Spanyol mént. A' lovon 8 nap mulva kiüté magát a Colera, 's Wesselényi megtudta, hogy a' ló előbbi birtokosánál is hibás volt. Ez megfogyasztotta barátságokat. Csak hamar a Zsibói Lómestert Gorbó fogadta meg, a' nélkül hogy ez szolgálatjából eleresztetett volna; azt Wesselényi a külföldről hozatta volt nagy költséggel. 'S most egyik lovásza is megszökött, s kisült, hogy mind ez mind az Gorbón vannak. Visszakérété, 's azt kapá feleletül, hogy ott nincsenek, hogy ott nem voltak. W. nem ismert határt haragjában. Ismét által-izent, 's ez sem használt. Már annakelőtte azt a tréfát engedé magának, hogy egy határlátó kiküldöttséget elfogata, Zsibóra bevitele, barátságosan megvendéglé, 's bántás nélkül honjaikba visszaküldé. Ugyan ezt akará most is tenni. Felparancsolá 400 emberét, 's maga mellé vevén 24 fegyveres hajdujit, paripára ült, 's sergét Gorbó ellen vezérlé. Vezetéken egy pompás paripáját hozta egyik cselédje, olly szándékkal, hogy azon hozza triumphusban elfogott szomszédját Zsibóra, 's megvendéglévén, békével elereszti. A' dolog magában félig barátságos, félig katonai játék volt. Azonban meg kelle elégednie azzal, hogy szomszédja helyett csak Canczellistája hozattatott el triumphusban. — A' Lovázmester és a' Lovász elszöktetének Gorbóról.

(Folyt. köv.)

KOSSUTH LAJOS NAPLÓJA február 21-től márczius 2-ig 1837.

Közl: Jakab Elek.

II.

(Folytatás.)

De messze tévedtem — vissza tehát. — Én megbizásuk szerint a' kisedet ovó intézetekről repke iratot ily forma terv értelmében kívántam készíteni.

Legelsőbbben is vezéralapul venni, hogy népszerű irat leendő, következőleg a' nép fogalmához alkalmazottnak kell lennie, s azért távol valami oskolai rendszertől de még is

oly renddel, mint józan természetes észben a gondolatok logikai sorban következnek.

1-ső lenne tehát: minő veszedelmeknek vannak különösen a földműves, napszámos, és kézi munkás nép osztályoknál a gyermekek legelső éveikben kitéve? ezen leírásnak, különösen a magyar nép szokásaihoz, életmódjához, s polgári állásához képest kellene leírnia. És pedig a) minők a veszélyek testileg. b) minők lelkiileg. Az elsőre nézve minők a veszélyek a házi foglalatosságban forgó anyák otthon létében, minők ha nap hosszában távol vannak, s gyermekeiket vagy egészen magokra hagyva szobába zárják, vagy egy-két évvel idősebb gyermekük gondviselésére bizzák, — vagy utszán, udvaron szabadon hagyják. Itt meg kellene említeni a polgárok tulajdonára, életére nézve is fennforgó veszélyeket, miket a magokra hagyott 3—7 éves gyermekek okozhatnak. A lelki veszélyek leírásánál hogy a példa legerősebb rugó az életben, ez szül jó vagy rossz vonzalmakat a keblekben, — miként az utánzás ösztöne legkorábban fejledez a gyermeknél, s erre hatását nem csak emberek, de egyéb természeti dolgok is gyakorolják. Nem kell felejtetni alsóbb néposztályaink uralkodó vétkeit, a tunyaság, iszákosság, káromlás példáját, miket ha saját szülőikben tapasztalnak, a hatás legkárosabb. És népszerűleg elő kell adni, miként az első gyermekkor benyomásai hatalmas benyomást gyakorolnak az egész életre, s ezt a mindennapi életből vett tapasztalásokkal szükség világosítani.

2-or mitörtént eddig hazánkban ezen veszélyek elhárítására a szegényekre nézve? felelet: falusi iskolák állitattak. Ez a célznak meg nem felel, mert 1-ször a 2—7 éves gyermek iskolába még nem küldetik. 2-or 7 éven túl már nem küldetik, libapásztorság, — atyjának enni viszen a mezőre, kissebb testvéreinek gondviselésére otthon elzaratik sat. 3-or, ha küldetnek is iskolába, falusi iskoláink a célznak meg nem felelnek.

3-or, szükség tehát más módokról gondoskodni. Leg jobb találmány a kiseddóvó intézet. Mi ez? különbség a nevelés és gyermekóvás között. — Mennyiben foglalatoskodik ez az elsővel, mennyiben a másodikkal, s mikép hárítja el a testi, miként a lelki veszedelmeket?

4-er, Egyesületünk evégre alakult. Mi annak célja? s minők eszközei? mely uton kívánja eszközeivel a célzt elérni?

5-ör Minő következéseket lehet várni a kiseddóvó egyesületből a józan számolás szerint? minőkövetkezést szültek ezen intézetek ott, a hol már léteznek? mennyire lehet hazánk helyzetét, népünk állapotját tekintve hasonlókat várni minálunk.

6-or Lelkes fölszólítás a részvétre. A részvét pedig kétféle: 1-ör pénzbeli adakozás; 2-or példa, mely az indolensebb szülököt, reá bírja, hogy a hol már ily intézet létez, attól ne idegenkedjenek.

Ennyiből kellene állani a röpke iratnak véleményem szerint. Megbizott társaim elfogadták véleményemet, s a kidolgozást Szentkirályira bíztuk, mint hogy ő saját dolgozatai szerint is legtöbb előkészülettel bír e tárgyban.

Haza jövet bementem a játékszinbe, s Raymondnak „Verschwender“-jét 1-ször életben végig néztem; fejteési erkölcsi irányzatuk, s a házi élet ismeretéből, s az indulatok következményeinek helyes felszámításából merítvék.

Pest februar 26. vasárnap 1837.

— Zrinyi. Franz I. (Sic!) és Nádor gőzhajók a budai kikötőbeli téli szállásukról kiszállottak, s 3-ad nap óta a pesti parton kikötvék indulásra. Gyönyörű látvány e 3 gőzöny együtt, mint hasítja hatalmas gépelyeivel a szőke Dunát, — mint lebegnek a szélben színes lobogói. — De magyar lobogó csak a kormánynál, az úrboczon austriai. Szegény Fulton! miért nem adta meg a gondviselés neked az örömet, látni, mivé fejlett kurta 30 év alatt isteni találmányod, mellynek első probatételinél gúny marczangolta életedet; s megvetés és ostoba szánakozás kísérte roppant merényeidet! Ha van élett amott a síron túl, s ha van igazság azon életben, lehetetlen, hogy neked érdem jutalmúl meg ne adassék egy pillanatot vetni a volt földi élet kis ösvényeire, s látni, mi új alakba öntötted te a világot, hol a töredékeny edényben oly roppant óriási erő lakik, látni, mint hódítottad te meg azon'elementumot, hol Byron zsenijének nagyszerű rajza szerint 10,000 hajó-had nyomot nem hagyva hömpölyög.

Szeretek ábrándozva nézni a jövőndöbe,

s képzeln, minő lehet Pest, minő Dunánk, ha megnyílnak a Vaskapu szirt gátjai, és szabadság viritand a torkolatnál, — ha a Rajna-Dunai csatorna Európa keleti kereskedését erre utasítandja, minő lessz Buda-Pest, minő Dunánk 100—200 év múlva — a te gondolatod következtetésében derék Fulton Tamás!!! Béke porodnak, áldás emlékezetedre s örök dicsőség!!!

Olvastam az Allgemeine Zeitung 50-ik számát dtto 10 február. Lord John Russel, az írlandi municipalis javításról indítványt aristokratice támogató beszédében — Fox szavaival élve — az ugynevezett aristokratákról szólva azt mondja „Ha Irland (nálunk a nép) számára engedélyek követelhetnek, s adatnak, t. i. jogegyenlőség, ezzel nem mindenki lesz megelégedve; nem az aristokratia, mert e tiszteletre méltó szóval vissza élni nem akar, — hanem ama nyomorult monopolizáló kisebb szám (erbärmliche monopolizirende Minorität) azzal nem lesz megelégedve. Tout comme chez nous. — De hiszen ez a nyomorult monopolizáló minoritás minden hol egyforma alakzata. — Ennek a minoritásnak nálunk erős fegyvere a Systhema. — Javítsuk egymond (mert a javítás szükségét tagadni már még sem meri) de javítsuk rendszeresen, azaz soha sem. — Vigyázzunk: Befreyung von Mechanismus des Systems ist Fortschritt — mond Guczkow. 1836-ban a Francia Departamenteklén 87 takarékpénztár (Spaar-Casse) szaporodott. E pénztárok összesen 200-ra mennek az egész országban, melyekben 90 millió franc van letéve, $\frac{1}{10}$ része az ország egy évi jövedelmének, több mint fele Párizsé.

Börne halála, — Börné meghalt Párizsban temetése 15-ik febr. volt.

Febr. 26-án. A Dunaparton sétáltam, két közönséges falusi ember (parasztinak nevezi az erbärmliche monopolizirende Minorität, ugy a mint őket a katona nevezi, mert ezé az ország és hatalom) két földmives — mondom — jött felém, egymással beszélgetve, s jött a gőzhajótól, mely kikötve állott partunknál, — beszélgetésükből csak ily töredéket hallottam: „Boldog Isten! mit nem gondolnak ki az emberek már most komám uram — olyan taplót is csinálnak, melyhez, sem kova, sem acél nem kell, csak a körmén huzzza meg az ember, lángot vet. Aztán csodálkoz-

nak az emberek, honnan van az a sok tűz? Hiszen az ilyen taplóval bizony kényére gyujtogathat a rossz ember, — hogy a fene ette volna meg az okosságát, nincs a szegény ember miatta bátorságban!!! Mit mond a nép a Culturáról!

Vieüxtemps. Estve Vieüxtemps virtuos hegedus Concertjét hallgattam. Vieuxtemps 16 éves lehet, s valóban mester, — gyönyörű édes hangokat csal ki hegedűjéből. — Játzott Zongora kísérettel, Variatiokat is magyar themára (eigens für Pest componirt) mint a program mondotta. — Gyermekek koromban francziául tanulván, midőn mesterem Stit gyakorlatimat vizsgálná, gyakori ily meg jegyzést tön: „bien, bien fort bien! mais cen'est pas francais.“

A Vieüxtemps magyarjaival én voltam így: bien, bien, fort bien, mais cen'est pas hongrois.

Febr. 27—28—mart. 1—2. Roppant hazafi gondok foglalták el 4 nap óta szívemet, lelkemet. A szegény ifjak ítélete febr. 27-én lőn kihirdetve. A K. Tábla Lovassy Laczit 10 esztendei tömlöczre ítélte. Szegény atya! majd meg repedt a szívem, hogy vigasztalást nem nyujthattam neked; látni, mint küzd melledben az atyai gyöngédség a polgári erővel, borzasztó látvány volt! Leirom észrevételeimet e tárgynál, talán ha többé nem leszek, e magammak írott sorok valamely hű kezekbe vevődnek, s látni fogja majd a boldogabb időkör, mi körülmények közt éltünk mi, kik első valánk a küzdésben, hogy törvényes uton kaput nyissunk elbékélni százados vétkeinket s meg adni a népnek, mit százados igazságtalanság tőle el ragadott.

(Folytatása követ.)

PETŐFI SÁNDOR

a m a g y a r i r o d a l o m b a n .

Közi: Sinnyei József.

Nagy költőnk összes költeményei, világra szóló híréhez méltó, rajzokkal illusztrált, díszkiadásban, csak imént hagyták el a sajtót. Méltán támadhat ismét azon sokszor felmerült kérdés: honnan van az, hogy mindeddig sem bírjuk Pe-

tőfi összegyűjtött prózai műveit, de még a genialis költőt méltán megillető életrajzot sem tudunk felmutatni; mert a Gyulai Pál által irt jeles czikkeken kívül, a többi inkább jól-rosszúl összehordott adathalmaz, mely egy lelkiismeretes kritikus rostájára vár; annál kevésbé várhatjuk tehát a közel jövőben Petőfi összes műveinek kritikai kiadását. Ez alkalommal tehát jó szolgálatot vélttem tenni, ha nagy költőnk iránt viseltetett előszeretetből évek óta gyűjtött jegyzeteimet, időrendbe szedve, közrebocsátom. Habár sokat kutattam és jegyeztem fel, de azért közleményem korántsem igényli a „teljes“ czímet; miért is elnézést kérve, úgy hiszem, a hiányok az által igen könnyen lesznek pótolhatók, ha a felfedezett művek és életrajzi adatok majdan a lapok útján közöltetni fognak.

1838.

Kisebb költemény.

A hűtlenhez. (Zs.) *) (Napkelet 1859. II. 39. sz. — Szeberényi: Néhány év Petőfi életéből. 1861. 18. l. — V. M. 1863. III. 207. — Zilahy: Petőfi életrajza 1864. 9. — Dk. 699.)

1839.

Kisebb költemény.

Szeberényi Lajos emlékkönyvébe. (Zs.) (Szeberényi: Néhány év stb. 1861. 15. — V. M. III. 209. — Zilahy: Petőfi életrajza. 1864. 17. l. — Dk. 699.)

1840.

L e v é l.

Nagy Imréhez. Graecz, apr. 30. (Vas. Ujság. 1866. 23. sz.)

*) Rövidítések.

Dk. = Petőfi Költeményei. Budapest, 1874. 4r. (Dizkiadás 65 rajzzal.)

Ek. = Újabb költeményei 1847—1849. Pest, 1851. (Elkobbzott kiadás.)

(K.) = A költő által gyűjteményéből kihagyott versek. Ö. K. = Összes Költeményei 1842—1846. Pest, 1847. Egy kötetben.

Ö. K. I. II. = Összes Költeményei 1842—1846. Pest, 1848, 1862, 1872. II—IV. kiadás. Két kötetben.

Sz. Gy. = Szerencsem Gyöngyeci. Pest, 1845.

Ü. K. I. II. = Újabb költeményei. 1847—1849. Pest, 1858, 1861, 1871, 1873. I—IV. kiadás. Két kötetben

V. I. = Versek. 1842—1844. Pest, 1844.

V. II. = Versek. 1844—1845. Pest, 1845.

V. M. I. II. III. = Vegyes Művei 1838—1849. Kiadta Gyulai Pál. Pest, 1863. Három kötetben.

(Zs.) = Zsepgék.

1841.

Kisebb költemény.

Lenke sirján. (Zs.) (Vas. Ujs. 1874. 6. sz. Dk. 700.)

1842.

Kisebb költemények.

Hazámban. (Athen. 1842. II. nov. 3. 54. sz. — V. I. — Ö. K. 107. — Ö. K. I. 147. — Dk. 3.)

A Dunán. (Athen. 1843. I. 94. l. — V. I. — Ö. K. 108. — Ö. K. I. 149. — Dk. 7.)

K. . . Vilmos barátomhoz. (Athen. 1843. I. 181. Emlékezés „K. . . hoz“ czímmel. — V. I. — Ö. K. 109. — Ö. K. I. 149. — Dk. 4.)

Két vándor. (V. I. — Ö. K. 110. — Ö. K. I. 152. — Dk. 10.)

A borozó. (Athen. 1842. I. maj. 22. 966 has. — V. I. — Ö. K. 112. — Ö. K. I. 153. — Dk. 9.)

Furcsa történet. (V. I. — Ö. K. 113. — Ö. K. I. 155. Dk. 6.)

Első szerepem. (Athen. 1843. I. 524. — V. I. — Ö. K. 114. — Ö. K. I. 157. — Dk. 8.)

Vadonban. (Athen. 1843. I. 285. — V. I. — Ö. K. 114. — Ö. K. I. 157. Dk. 9.)

Felkészöntés. (Athen. 1843. II. 275. — V. I. — Ö. K. 115. — Ö. K. I. 158. — Szeberényi: Néhány év. 27. l. — V. M. III. 277. — Dk. 13.)

Disznótorban. (Athen. 1843. II. 83. — V. I. — Ö. K. 116. — Ö. K. I. 160. — Dk. 12.)

Mi haszna, hogy a csoroszlya . . . (Athen. 1843. I. 383. — V. I. — Ö. K. 117. — Ö. K. I. 161. — Dk. 12.)

Járnak kelnek sokan zöld erdőben . . . (V. I. — Ö. K. 118. — Ö. K. I. 162. — Dk. 8.)

Hortobágyi korcsmárosné . . . (Athen. 1843. I. 383. — V. I. — Ö. K. 119. — Ö. K. I. 163. — Dk. 14.)

Dalforrás. (Zs.) v. M. III. 210. — Dk. 701.)

Változó izlés. (Zs.) (V. M. III. 212. — Dk. 702.)

Ideal és való. (Zs.) (Tavas. 1845. Pápa, 57. — V. M. III. 213. — Dk. 703.)

Ifju a pataknál. Schiller után. (Zs.) Vas. Ujs. 1861. 45. sz. — V. M. III. 214. — Dk. 703.

Tünődés. (Zs.) Tavasz. 1845, Pápa, 5. — (V. M. 216. — Dk. 702.)

Szin és való. (Zs.) (V. M. III. 218. — Dk. 704.)

Elegia egy várrom felett. Matthisson után. (Zs.) (Tavas. 1845. 126. — V. M. III. 222. — Dk. 705.)

Ideal. (Zs.) (Tavas. 1845. 193. — Hírnök, 1845. febr. 28. 17. sz. — V. M. III. 227. — Dk. 707.)

Tolvaj huszár. (Zs.) (Tavas. 1845. 216. — V. M. III. 230. — Dk. 708.)

Lehel. (Zs.) (Tavas. 1845. 222. — V. M. III. 232. — Ország Tükre 1863. I. 8. sz. — Dk. 709.)

Hazatérés. Németből Heine után (Zs.) (Koszorú, 1865. I. 3. sz. — Dk. 745.)

Vándor dalok. I. II. (Zs.) (Koszorú, 1865. I. 3. sz. — Dk. 746.)

Pórnak esti dala. Claudius után. (Zs.) (Tavaszi, 1845. 21. — Koszorú, 1865. I. 67. — Dk. 745.)

A bujdosó. (K.) (Athen. 1842. II. dec. 4. 67. sz. — Reform 1870. 20. sz. — Dk. 708.)

Levelek.

Bajza Józsefhez. I. Pápa, május 5. 1842. (V. M. III. 261.)

Szeberényi Lajoshoz. I. Pápáról Vieszkára, jul. 7. 1842. (Szeberényi: Néhány év . . . 23. l. — V. M. III. 270.)

II. Pápáról Vieszkára, nov. 2. 1842. (Szeberényi: Néhány év . . . 25. l. — V. M. III. 274.)

1843.

Kisebb költemények.

Távolból. (Athen. 1843. I. 522. — V. I. — Ö. K. I. 120. — Ö. K. I. 165. — Dk. 15.)

Az én mátkám. (V. I. — Ö. K. I. 121. — Ö. K. I. 167. — Dk. 17.)

Dinomdánom. (V. I. — Ö. K. I. 122. — Ö. K. I. 168. — Dk. 16.)

Jövendölés. (Szivárvány. 1844. 151 l. — V. I. — Ö. K. I. 123. — Ö. K. I. 169. Szeberényi: Néhány év. 30 l. „Álom“ czim alatt. — Dk. 21.)

L . . . né. (V. I. — Ö. K. I. 125. — Ö. K. I. 172. — Dk. 20.)

Halálvágy. (Athen. 1843. II. 35. — V. I. — Ö. K. I. 126. — Ö. K. I. 173. Dk. 18.)

Farkaskaland. (V. I. — Ö. K. I. 127. — Ö. K. I. 174. — Dk. 23.)

Pálnapkor. (V. I. — Ö. K. I. 128. — Ö. K. I. 176. — Dk. 24.)

Matildhoz. (V. I. — Ö. K. I. 129. — Ö. K. I. 177. Dk. 19.)

Én. (Regélő 1843. jun. 8. 46. sz. — V. I. — Ö. K. I. 130. — Ö. K. I. 178. — Dk. 24.)

Barátimhoz. (V. I. — Ö. K. I. 131. — Ö. K. I. 180. — Dk. 29.)

Szeget szeggel. (Athen. 1843. II. 353. — V. I. — Ö. K. I. 132. — Ö. K. I. 182. — Dk. 28.)

Élő halott. (V. I. — Ö. K. I. 135. — Ö. K. I. 186. — Dk. 25.)

Temetőben. (V. I. — Ö. K. I. 136. — Ö. K. I. 187. — Dk. 26.)

Megúnt rabság. (V. I. — Ö. K. I. 138. — Ö. K. I. 189. — Dk. 32.)

Lopott ló. (Szivárvány 1844. 173. — V. I. — Ö. K. I. 139. — Ö. K. I. 192. — Dk. 33.)

Szemrehányás. (V. I. — Ö. K. I. 141. — Ö. K. I. 194. — Dk. 34.)

Kördal. (V. I. — Ö. K. I. 142. — Ö. K. I. 196. — Dk. 42.)

Az utósó alamizsna. (Életk. 1843. II. 690. — V. I. — Ö. K. I. 143. — Ö. K. I. 197. — Dk. 35.)

Merengés. (Athen. II. 353. „Petőfi Sándorhoz Pönögei Kis Pál“ czimmal. V. I. — Ö. K. I. 146. — Ö. K. I. 201. — Dk. 38.)

Érik a gabona. (V. I. — Ö. K. I. 148. — Ö. K. I. 204. — Dk. 34.)

Ki vagyok én? nem mondom meg . . . (Athen. 143. II. 165. — V. I. — Ö. K. I. 148. — Ö. K. I. 204. Dk. 31.)

Lánggal égő teremtette . . . (Ath. 1843. II. 165. — V. I. — Ö. K. I. 149. — Ö. K. I. 205. — Dk. 43.)

Befordultam a konyhára . . . (Athen. 1843. II. 165. — V. I. — Ö. K. I. 149. — Ö. K. I. 206. Dk. 41.)

A szerelem, a szerelem . . . (Életk. 1844. I. 80. — V. I. — Ö. K. I. 150. — Ö. K. I. 207. Dk. 43.)

A virágnak megtiltani nem lehet . . . (Életk. 1844. I. 80. — V. I. — Ö. K. I. 151. — Ö. K. I. 208. — Dk. 45.)

Nem megyek én innen sehova . . . (V. I. — Ö. K. I. 152. — Ö. K. I. 209. — Dk. 46.)

Sík a hó, szalad a szán . . . (V. I. — Ö. K. I. 152. — Ö. K. I. 210. — Dk. 44.)

Keresztúton állok . . . (V. I. — Ö. K. I. 153. — Ö. K. I. 211. — Dk. 44.)

Kis furulyám szomorufűz ága . . . (Életk. 1844. I. 80. — V. I. — Ö. K. I. 154. — Ö. K. I. 212. — Dk. 47.)

Temetésre szól az ének . . . (V. I. — Ö. K. I. 154. — Ö. K. I. 213. Dk. 46.)

Hej nekem hát vigasztalást . . . (Athen. 1843. II. 165. — V. I. — Ö. K. I. 155. — Ö. K. I. 214. — Dk. 40.)

Az első dal. (K.) (Szeberényi: Néhány év . . . 31. l. — V. M. III. 235. Dk. 710.)

Népdalok I. II. (K.) (V. M. III. 238. — Dk. 711.)

Könyeim I—V. (K.) (V. M. III. 240. — Dk. 711.)

Víz és bor. (K.) (Regélő 1843. jun. 1. 43. sz. — Föv. Lapok 1874. 12. sz. — Dk. 712.)

Hirlapi czikk.

Írói jogtapadás a Regélőben. (Athen. 1843. I. 537. — V. M. III. 165.)

Levelek.

Szeberényi Lajoshoz. III. Kecskemét-ről Vieszkára márcz. 5. 1843. (Szeberényi: Néhány év 1861. 28. — V. M. III. 279.) — IV.

Pestről Vieszkára jul. 21. 1843. (Szeberényi: Néhány év. 33. l. — V. M. III. 284.)

Bajza Józsefhez. II. Kecskemétről

Pestre, márcz. 14. 1843. (Nővilág 1860. I. 13. sz. — V. M. III. 261.) — III. Pozsonyból Pestre,

jun. 1. 1843. (Nővilág 1860. I. 13. sz. — V. M. III. 264.) — IV. Pozsonyból Pestre, jun. 3.

1843. (V. M. III. 266.) — V. Decreczenből

Pestre, nov. 28. 1843. (Nővilág 1860. I. 13. sz. — V. M. III. 267.)

Nagy Ignácshoz Debreczenből Pestre, nov. 28. 1843. (Nóvilág 1860. I. 13. sz. — V. M. III. 287.)

Orlai-Petrics Somához. I. Debreczen, 1843. (V. M. III. 289.)

Ö n á l l ó m ű v e k.

A koros hölgy Francia regény. Irta Bernard Károly, fordította Petőfi Sándor. Pesten, Hartleben Konrád Adolf sajátja. 1843. Budán, a Magyar kir. Egyetem betüivel. Sr. IV, 106. lap (Külföldi Regénytár, kiadja a Kisfaludy-Társaság. Szerkeszti Nagy Ignác XVI. kötet.)

Robin Hood Angol regény. Irta James György. Fordította Petőfi. Pesten, Hartleben Konrád Adolf sajátja, 1844. Budán, a Magyar kir. Egyetem betüivel. Sr. I. Rész 240 lap. II. Rész 285 lap. (Külföldi Regénytár XXII. XXIII. kötet.)

(Folytatása következik.)

A B. WESSELÉNYI CSALÁD

zsibói levéltárának irodalmi kincsei.

IV. Kölcsey levele.

Cseke, Sept. 26. 1832.

Méltóságos Bátor! Pesti útból folyó hó' 17-dikén tértem meg, 's rövid pihenés után siettem Szathmárra az én régtől betegeskedő barátomat, Nagy Károlyt láthatni. Nehány hónapja már, mióta pillantatonként rettegek őtet elveszteni; most valamivel enyhültebb állapotban lelém, mint elhagytam, de még is igen gyengén. Még háza' kapujin tul nem jár; még roncsolt mellye rövid, és lassú beszélgetést is ritkán enged; 's az a' kiaszott test, az a' megjöni nem akaró erő engem nyugtalanít. Emilité, hogy Méltóságodtól levelet vön, miben a megye' dolgairól kérdés tétetik. Ereje a' kérdésre felelni nem lévén; de hosszú gyengélkedési által a' közdolgoktól különben is távoltartatván: rám bizá, hogy érette válaszoljak. Teszem a' mit kívánt, bár sok örvendetést nem írhatok.

Majusban kezdök a' rendszeres munkálatokat közvizsgálat alá bocsátani. A' siker nem vala nagy. Keveset, talán semmit sem tettünk, a' mi a' kor kívánatainak megfelelően. Az urbarium legrosszabbul ütött ki. Még

a' törvényosztály vizsgálatlan; noha a' Főispányi Helytartó az új Magistratusra semmit sem szándékozott hagyni. Nyereség-e ez elmaradás vagy nem? a' következés mutassa meg.

October 15-dikén restauratiónk lesz; de 12-dikben még közgyűlés fogja megelőzni. Leszen-e örömem akkor Mlgodat ismét láthatni, 's láthatni annyi életveszély és lélekkedvetlenség után? Sok közleni és világosítani valóm lenne, a' mi jobban hangzik ajakról, mint olvastatik levélből. Mert itt a' közelgető restauratióknak sok, és sokféle prognostikonai mutatkoznak, miket ha csak két nappal is előre tudni legalább rossz nem lenne. A' megye' igazgatása most ha valaha komoly figyelmet érdemel minden hazafitól; 's annak egész szövedéke a' restauratio' miként leendő kiütésétől függ.

Pesti üléseinkben a' tudománytár elrendeléséről tétetek legtöbb szó. Belé nem avatkoztam. Fáj nekem, hogy az első nagy gyűlésen olly óvakodva tett végzés — recenziókat nem adni — felforgattatott. Pesten tudám meg, hogy Mlgod a' Martiusi gyűlésen, melly erővel és részvétellel oltalmazá a' hasznos végzést. Nem használt! 'S már most Isten neki — cselekedjenek a' mint tetszik, 's vallják a' kudarczot mint illik. Mert gondatlan tett kudarcz nélkül maradni nem szokott.

Öt kötetre való kézirataimat, Hartlebennek eladtam, 's most már

- 1.) verseim,
- 2.) beszédeim
- 3.) görög philosophia' historiám
- 4.) kritikai és
- 5.) egyveleg prózai irataim

öt fertály év alatt meg fognak jelenni. Bár a' közönség részvéte el ne hagyna a pályán, melly még eddig nekem mint másoknak olly kevés örvendetést nyujtott.

Gróf György, Pesten vett hírek után, már a' szigeten van. Drescher és az e' névvel egybekötött dolgok felől Bárfay bizonyosan írt Mlgodnak. Éljen szerencsésen Mlgod! Én a' viszontlátás reményében bizom.

alázatos szolgálja
KÖLCSEY FERENCZ.

V. Kossuth levele.

Méltóságos báró! Egy hónapi távolléte után szép munkásságának körébe viztatért köztiszteletű Dubraviczkynek hozá meg nekem Nagyságod nagy böcsü sorait, válaszat Bóthly viszi, a ki Ravazdy megjöttével a forró homokról hol csüggedhetlen erővel küzdött volt, néhány hétre pihenni megyen. — Megigérte hogy levelem biztos uton Nagysád kezébe jut.

Én rég irandó valék a Méltóságos urnak, ha Kovács, a ki állítja hogy Nagyságod őt gyakorabbi levelezéssel szerencsésíti, el nem rettent, tudtomra adván, hogy a rendes uton Nagysád leveleit ritkán veszi a halgatás istene oltalomba, 's ritkán utaznak töretlenül, mire nézve meg is kért aduám inkább általa Nagyságodnak tudtúl, a mi tudósítani valóm van, mint sem magam irjak. — Így történt hogy a kéz irat felöli tudósítást is reá biztam. Nagysád' egy levele következésében is, mellyet nekem futólag megmutatott. — Sajnálom ha nem tette. — Szinté fájt hogy ezen körülmények (mert más utja a levelezésnek előttem tudva nem vala) belátszattak előttem vágni utját annak, mit oly édes kötelességnek ösmernék, hogy t. i. Nagyságodnak néha néha egy pár sort irhassak, mély tiszteletem jeleül, mellyel méltán adózik Nagyságodnak minden igaz magyar 's én kétszeres érzéssel adózom, mert nem csak forrón érzem, mi szüksége van szegény hazánkknak ily fánaszra, de há-lásan is emlékezem, hogy Nagyságod érdemetlen személyemet kegyes szivességére méltatá.

Wigandnál — a nekem engedett hatóság körében — mindent elkövettem, hogy a kéz iratot átvegye, egyideig halogatva felelt ürügynek használván, hogy testvérét várja Pestre, végre egyenest lemondott minden alkuról, 's csak azon egy feltétel alatt ajánlá kézségét a kézirat által vételére, ha hogy az első kötetet is megkapja, e nélkül a másodiknak kinyomatását magára egy áfallában nem vállalja — ösmervén a dolog fekvését, ez kerekdeden nem akarást jelent. — Wigandon kívül nem terjedett felhatalmaztatásom, most örvendek hogy Nagyságodnak terjedékenyebb parancsát vehetem, — mihelyt Oros (a ki Pestre ment) vissza jön 's ez egy pár nap mulva meglesz,

tanácskozni fogok vele, 's mindent elkövetek, hogy tettleges bizonságát adhassam mi kedves kötelesség előttem minden a mit Nagyságod bizodalma parancsol. — Wigand nehéz bánásu ember, tudj' Isten a mennyire becsülöm a kereskedést, annyira úttállom azt a házálló kalnári forma, latoló arithmetikai szellemet. — Az én kéziratom is, mellyet éjjeli nyugalmam kevés órából lopván egy kis időt közel 40 ivre növesztettem, örökre kéziratban marad. — Mikor fogom én ezt tehetni? talán csak akkor ha már böcse vész, 's idejét mulja érdeke; mert engem kötve tart Pozsonhoz a becsület, minthogy kötelességet vállaltam magamra; mellynek hű teljesítésével nem csak a közönség irántami bizodalmának, de ön magamnak is tartozom, mert pirulnom kellene, ha erőm fogytáig nem izzadnám meg terhes bár, 's eddig legalább jutalomtalan, de önként választott pályámat. — Nem veszi e' Nagyságod hű elbizottságnak, ha reméllem hogy Nagyságod irántami kegyessége előtt nem lesz egészen érdektelen tudni, hogy országgyűlési tudósításim iránt folyvást tart a közönség részvétele, a mit ugyan munkám böcsének távolrol sem tulajdonítok, mert ösmere csekély közpészertiségemet, de inkább a tárgy érdekének, a nyilvánosság kívánata ébredő szellemének. — Levelezőim száma folyton folyvást inkább nő mint fogy — most 72-re megyen. — Megvallom nagyok, és terhesek foglalatosságaim, mert sem szünetet, sem pihenést nem engednek, 's csak magam egyedül viszem a terhet. — — Nem tudtam magamat megnyugtanni látván izzasztó fáradozásim, 's marokkal hányt költségeim mellett is minő hibás, félszeg munkavá teszük drága pénzfel fizetett javithatlan irnokim lapjaimat, naponként rágódott élet erőmöm a bosszúság, 's egyébiránt sem csekély elhatározotságomat ingerlé hogy segéd módról gondolkozzak. — Szóval tehát: öszeszedtem keservesen öszeszugorgatott fillériincet, elkövettem mindent a mit lehetett, — 's im! 10 nap óta egyik szobában a lithographicus prés immár szünetlen mozgásban van, már a 69. számtól a 73-ikig tudósításim lithographirozottak — irtóztató bajjal ment kezdete, de már minden jó renden van, csak hogy személyemre nézve foglalatosságim nem kevesedtek, sőt materialiter

megsúlyosodtak. — Megvallom azonban, legyen bár hiba, de nyílt homlokkal szeretek minden tetteimmel napfényre lépni, 's így ezt is — bár minden embernek nem kiáltom is fülébe, titoknak még sem mondhatom — naponkint lesem mint sujtja szét az erőszak villám csapása becsületes igyekezetem sikerét, mint emészti el szám falatjának megcsonkításával szerzett gyümölcsét 9. hónapi fáradózásimnak!!

Nem vagyok ugyan hajlandó Lucánnal biztatni magamat hogy: liceat sperare timenti, — de ha mégis bár mi conjunctúrák következésében, háborítást nem találnék szenvedni; szeretném tudósításimat eleitől kezdve száz példányba lelythographirozni, ha remélhetném, hogy 25. 30. ptfjával a két magyar hazában száz vevőkre találnék. — Ez lenne munkámnak gyümölcse, — eddiglen 25. tagból álló cancellariám mindent elemésztett — nem sajnálom ugyan, mert 25. szegény ifjunak több hónapig ételmet nyujthatni édes öröm, de talán nem vétek ha némi hasznát szakadatlan munkámnak magam is ohajtom. — Nagyságod előtt tudva van, mit lehet hazánkban várni, mit nem — nagy kegyességnek venném, ha bölcs véleményét halhatnám, nem teszek é haszon-talan mivét, 's remélhetem é sikerét? Mindenesetre ha valamely különös szerencse megtartja író szerszámomat, becsületbeli kötelességemnek ösmérendem, azt teljességgel más egyébre nem használni, 's csak egyedül rossz irnokim jó surrogatumának tekinteni.

Országunk gyűlésének menetele aggodalmamat, mellyet oly kimondhatatlan sulyal érez reményeimben rútol megsalatkozott kebelem nem képes enyhíteni, sőt naponként neveli, — azon ideától mellyhez éltem boldogságát csatolám, hogy bár mellem fájdalomi hoszú étellel nem biztatnak, a letiport, lelacsonyított, emberi becséből ön vétkünk által kivetkezett népet a polgári lét egybizonyos fokára emelve, 's a magyar nemzet materialis és erkölcsi erejét húszszorozva láthatom, — már régen valék vérző szívvel kéntelen lemondani, már úgy szólván nem is vártam egyebet mint (a mi magában oly félszeg intézet) materialis engedélyeket! — 's ezt is hiába vártam. — Gondoltuk hogy a kormány szeretni fogja ha utolsó fillérünket is a népnek adjuk, hogy ő egyenes és görbe utakon ja-

vainkat magához vonhassa, — gondoltuk tehát hogy a kormány gondozásának képviselője a Personalis, támogatni fogja az adni akarókat, — nem úgy van, ép ellenkezőleg van. 'S ha csak azt nem hiszem hogy a kormány azon kis hajlandóságot is irigyl, mellyet csekély engedményeinkel nyerhetnénk a népnél, 's hogy ezt is magához akarja ragadni, — nem tudom mit hidjek! — A Fő RR. táblája Nagysád, 's baráti eltávoztával ismét elveszté azon becsét, mellyet nyerni kezdett volt, 's alkalmasint örökre elveszté, mert azon sebet, mellyet a vallás tárgyában a nemzet szívére ejtett, semmi időn sem képes megorvosolni, — 's egy nemzet mihelyt igazán lelkesen képes érezni, hol a baj: azon segiteni is fog. — A RR. táblájának nincs közép pontja, nincs ember ki körül egyesülnének az elágazó sugárok. — Pázmándy sokat vesztett juste milieu szellemü javallatival. — Nagyságod nincs itt, — 's nincsenek azon kis összejövetelek is, mellyek Nagyságodnál voltak, — több derék jeles férfiak haza mentek Prónay, Kölcsey, Böthy és mások „simul atra nubes condidit Lunam, neque certa fulgent sidera nautis“ — 's ez annyira igaz hogy hamár a citátákba jöttem igazán elmondhatni „nudum remigio latus, malus celeri saucius Africo, Antennaeque gemunt!“

Most egykét szót Erdélyről, — szárazon adom elő, és egyszerűen a mint vettem, de oly kútföböl vettem, hogy ha ez nem hiteles, ugy ön magának sem hiszek többé: A kormány előtt nem kedves azon párt (fájdalom hogy csak párt) melly a két testvér haza egyesülését ohajtja, ellenben a constitutio-nalis magistraturák bitorlóit szeretné országgyűlése által törvényesíteni. — Ezen két czélt tűzte ki magának Erdély országgyűlésére. — 'S eszközei mellyeket titkos tanácsban elhatározott, ezek: Csak azon regalistákat fogja meg hívni, kik a mult diaetában részt vettek, ezeknek, 's az Officio tales uraknak segedelmével remélli végzésbe tétetni, hogy Erdély egyesülni nem kíván, — remélli megerősíteni a provisorius tisztviselőket — felterjeszti magának a sérelmeket, megigéri hogy megfogja fontolni, elhatározásának közlése végett mihamaréb országgyűlést fog ismét tartani, 's a diaeta eloszlik. — A proponált

regalisták közül, kiknek száma ha jól emlékezem 282. vagy 382-re megy, 's melly lajstrombol Nagyságodnak, 's még néhányunknak neveik különösen kivannak húzva most senki sem hivatik meg, 's mig iránta a törvényhatóságok, vagy maga az országgyűlése által lépés történnék a diaeta eloszlik. — Ezt nékem egy ur, ki avatos a titokban a végett mondotta, hogy Nagyságodnak irnám, 's kérném meg, igyekezzék magát Nagyságod kövétté választatni, mert minden igaz magyarnak, ki a két testvér haza egyesültében, nemzetünkre új szép hajnal viradtát várja, Nagyságba van vetve reménye, 's Nagyságod, és baráti azon „keble“ mellyhez mint a tűz imádók a naphoz fordulunk, midőn a két testvér haza egyesületeért fohászkodunk. — Én örömmel teljesitem a mi reám bízott, meglévin győződve, hogy levelem biztos kezekben van. — Egyébiránt kegyességébe zárt forró tisztelettel vagyok

A méltóságos bárónak
Pozson. Septemb. 1-ején 1833.

alázatos szolgálja
Kossuth m. k.

VI. Deák levele.

Zala Egerszeg Sept. 10-én 1836.

Kedves Miklósom! Az átkozott füredi kigyó csipése tehát olly mérges volt: hogy miatta még most is sinlődve az ágyot nyomod? Siess gyógyulni barátom, és jöjj hogy ölelhesselek minél előbb, van sok, miről szólni szeretnék, pedig sokat szólni; röviden irtam ma róla Kossuthnak, kivánd e' levelemet magaddal közöltetni, néked nem ismétlem azokat, mert lehet hogy levelem Pesten már nem talál, s ázután vidám szóval többet.

Mind a' két kedves leveledet vettem, rut dolog, mit az ifjakkal tesznek, a fiscus vádjá általános, pusztá, és tág értelmű, mindent alája lehet vonni, a' — titkolózás mestersege szokott azoknak lenni, kik az igazságos közvéleményt méltán rettegik, — más kormány siet tudatni a' nemzettel azon vétket, mely miatt ily kemény eszközökhöz nyúlt, hogy megmutassa, miképpen egyedül a' kénytelenség vezette kemény eszközökre, 's itt nálunk e' helyett titkolózást választanak. Én az ifjak vétkét nem tudom, sőt még azt sem,

a' mi okot adott: hogy a' kormány őket vétkeseknek vélje, de nem hihetem őket olly balgatagoknak is, hogy a fiscus vádjá alá tartható tettet követtek volna el. Enzsel lelkesen viselte magát, reményilem állandó marad, 's megesküdni nem fog. — Vallyon elzárják-e ötöt akkor a' per' védelmétől?

Kubinyi megküldötte nékem a' Te peredben hozott ítéletet, — ez nékem váratlan nem volt, mert —

E' levelet Csányi Elek és Tolnay Károly viszik, ez utolsó, ifjaink legjobbika, — fogadd őket szívesen.

Isten véled! gyógyulj, jöjj, és szeressed
hiv barátodat. D. F-t.

Czimirat: Méltóságos B. Wesselény Miklós
Urnak Pesten.

RÉDEI JULIA LEVELE fogságban lévő férjéhez. *)

Isten minden jókkal jó egészséges élettel áldja meg édes uram kegyelmedet, szívesen kívánom.

Másodig Mártzi irt kegyelmed levele után mást maji napig nem vöttem, melylet tulajdonítottok az nagy vizeknek, itt az Kükölkő olyan nagy volt az héten, hogy az hidakon sem volt képes járni, egy malom sem forgot az ki folyó vizen volt. Mi most Istennek hála egészségbe vagyunk meg, még nem betegedett le az leányom, igen meg csalatkozott az várásába, maga sem tudja mire vélni. Isten tudja mi lesz az vége, már anynyira van ülő helyéből is elig kél fel, nyavalás. Az hó elment, az vetések most Istennek hála szépen mutatják magokat, csak ezután Isten ránk való haragjába el ne venné, én bizony meg ijedtem hogy ha Isten ebbe az esztendőbe elveszi tüllünk ismét az búzát mint tavaly elvővé éhel halunk meg, az buza dolgát pedig bizony csak az tavasz hordozza. Ezek után Isten oltalmában ajánlom édes uram kegyelmedet.—Szent Miklós. 23. Mártzi A. 1715.

Kegyelmednek jó szívvvel szolgálna ha Isten engedné RÉDEI JÚLIA m.k.

Czimirat: Groff Bethlen Miklós uramnak
nekem édes uramnak ő kegyelmének.

*) Férje Gróf Bethlen Miklós ez időben bécsi fogságában ált. Szerk.

KÖNYVÉSZETI ADATOK Erdély irodalomtörténetéhez. *)

(Két közlemény.)

Irodalmunk a számban és előhaladtottságban nagy európai nemzetekéhez mérve vajmi csekély s még sem ösmerjük eléggé e kis körre szorított s épen ezért nem nagy terjedelmű irodalmat sem. Sajátságos, az európai nyelvektől izolált helyzetünk és nyelvünk, a bécsi kormány háromszázados féltékenysége, számunk csekély volta vagy végre azon — határozottan talán nem állítható, de mégis feltehető — körülmény okozta-e ezt, hogy nincs hajlamunk egy specialis magyar tudománytörténeti tanulmány nagymérvű méltánylására? e sorok írója nem tudja, de nem lehetetlen, hogy mindezen okoknak közmondásos „keleti sallangosságunk“-kal való kapcsolata fosztott meg bennünket mindeddig egy az egész irodalmat felkaroló műtől, habár az egyelőre csak pusztán könyvészeti lett volna is. Pedig erre immár komoly szükségünk van, ámbár a nagy közönség nem is igen látszik érezni, a mire példa lehet az, hogy az Erdélyi Múzeum-Egylet évkönyveinek — sejtelmem szerint — ma sincs nagyobb forgalma, mint eddig volt, noha Szabó Károly megkezdte azokban könyvészeti közleményeit, melyekhez csak hasonlítható sincs most e szakból irodalmunkban. De az ily műveknek nálunk nincs pártolója, pedig irodalmunk ügye iránti érdeklődésünk hévénérőjét nem a „Három szoknyás leány“, hanem az említett irányu és beszü dolgozatok vásárlása mutatná legigazabban.

Azonban a Jerémiádok itt nem használ-

nak; nálunk csak a munka segíthet, s e meggyőződés indít engemet is most arra, hogy koronként néhány könyvészeti adatot közlőtegyek a mások épülésére. De olvasóm — ha ugyan találkozik néhány — ne várjon tőlem érdekes tárczacikkeket, hanem ha érdeklődik száraz bibliographiai tények iránt: akkor ilyeneket — de csakis ilyeneket fog találni cikkeimben.

* * *

1. Az irodalomtörténeti kézikönyvekben néhol előfordul Erdélyi Csuda Miklós (Nicolaus de Mirabilibus ex Septemcastris) neve, de munkásságáról vajmi keveset tudunk. Én most a Nemzeti Múzeum Jankovich-féle könyvtárából egy művét ösmertethetek, mely ma már egyike a legnagyobb ritkaságoknak.

Czime ez: „Dispytatio nyper facta in domo magnifici Lavrentii medices. Nicolavs de Mirabilibus ex Septemcastris ordinis praedicatorvm sacrae theologiae doctor ad magnificvm Medicés.“ 4-rétben a—b iv, mely hat levéllel számítva 24 számozatlan lapot tesz ki.

Végén a kolophon így hangzik: „Finis questionis disputatę in domo Magnifici Laurentii Medicis ultima die Iunii. M. cccc. Lxxxviii. Impressu Florentię per Francischum dini iacobi ciue florentinu die uigesima septima mensis Iulii Milesimo quadringentesimo nono“.

Bizonyos tehát e kiírásból, hogy Erdélyi Csuda Miklós prédikátorok rendjebeli hit tudor Flórenczben Medicis Lőrincz palotájában egy hitvitázó beszédet tartott 1489. június utolsó napján, s hogy ezt még azon év július 27-kén kinyomtatta Dinus (?) Ferencz flórenczi polgár.

EÖTVÖS LAJOS.

*) Korán elhunyt Eötvös Lajos barátom hátra maradt műveiből. Szerk.

A SZÉKELY TÖRTÉNETI PÁLYADIJ.

Egy év előtt Kolozsvárt egy szerény kis lap indult meg „Jónás lapja“ czim alatt, s nem régiben be is végezte pályafutását. Rövid élete volt, de mégis dicsekedhetik olyan dologgal, milyent egy magyar lap sem bir felmutatni: t. i. hasábjain-téte-tett először Jakab Elek által azon indítvány, hogy a székely nemzet története megírására pályadij gyűjtessék, s e felhívás olyan viszhangra kelt, hogy Jakab Elek 7000 forintot meghaladó pályadíjt tett le a nemzet kezébe, mely, mire a mű megkészl, több mint 10,000 forintra növi ki magát. Olyan eredmény ez, milyen hazánkban még e téren sohasem éretett el, s méltó, hogy hálás tisztelettel emlékezzék meg az utókor azon férfuról, ki ez eszmét nemcsak megteremté, de örök életet is adott neki.

E pályadij sorsa felett a napokban határozott az adakozók közgyűlése. Egyhangulag Szabó Károly jeles történészünk bízott meg a „Székely nemzet története“ megírásával, Jakab Eleknek pedig lapunk szerkesztője indítványára jegyzőkönyvileg köszönet szavaztatott e fényes eredmény kivívásáért, s elhatároztatott, hogy mind a közgyűlésen elnököl Gr. Mikó Imre megnyitó beszéde, mind a Jakab Elek beszámoló beszéde, a megírandó mű előszavában helyet foglaljon.

Az ügy további kezelése egy intéző bizottságra bízott, melynek tagjai Gr. Mikó Imre elnökléte alatt: Haynald Lajos, Finály Henrik, Jakab Elek, Dr. Kolozsvári Sándor, Dr. Korbuly Imre, Kővári László, Ladányi Gedeon, Gr. Lázár Miklós, Dr. Óvári Kelemen, Sáni László, Simon Elek, Veszely Károly és Szász Béla. Jegyzője Nagy János, pénztárnoka Bányai Vítális. E bizottság néhány taggal a székelyföldről is fog erősödni annak idejében. Ez ügy tehát a hazai történet érdekében a leghelyesebb megoldást nyeré, s a kitűzött hat év után a székelyeknek a kor színvonalán álló becses történet-könyvük lesz. Sz.

APRÓSÁGOK.

Mikes Kelemen, II-ik Rákóczy Ferencz hűséges bujdosó társától nem sokára egy kis emléket fogunk lapunkban közölni, saját kezű irata után. A magyar szabadságharcznak e kedves, classicus alakjától minden apróság becses bir.

A „Székely Oklevéltár“ II-ik kötete még ez év folytán sajtó alá kerül. Szabó Károly most rendezeti sajtó alá e nagybecsű gyűjteményt, melynek alkalmasint III-ik kötete is lesz. E gyűjtemény Gr. Lázár Miklós ur buzgóságának köszöni lételét. A nemes gróf adakozásokat gyűjtött az ország minden részében a kiadás tetemes költségeinek fedezésére. Bár sok ilyen buzgó barátja lenne történet-irodalmunknak!

Az unitáriusok saját történetük megírására történet-irodalmunknak egyik fáradhatatlan nagy érdemű munkását, Jakab Elekét fogják felkérni. Bár az unitáriusok lassanként alapot gyűjtenének e nagyobb szabású műhez. Választásuk másra nem is eshetett volna jobbra. Jakab Elek legtöbbet foglalkozott az unitáriusok történetével.

Figyelmeztetésül. Lapunk múlt számából pár száz példány néhány értelemzavaró sajtóhibával jelent meg. Sajnáljuk hogy így történt, s jövőre elkövetünk mindent, hogy a lehetőségig hasonló eset ne fordulhasson elő. A kiknek ilyen hibás példány került volna kezébe, a szerkesztőség szives készséggel kicseréli azokat. Egyébiránt a sajtóhiba olyan mint a halál, nincsen orvosság ellene!

1834-ben a kolozsvári nemzeti színház tagjai voltak: Dériné, Johanna, Egressiné, Néb Mária, E. Aloysia, Klára, Mátéfiné, Julcsa, Bartha Theresia, Kubainé. A férfi személyzet állott: Szerdahelyi József, Egressy, Szilágyi, Éder, Eránosz, Mátéfy, Udvarhelyi, Bartha, Szentpéteri Zsigmond, Kubai, Lőrinczi, Bodáki, az ifju Egressiből, Tóth, Jancsó, Kovács és Inczéből.

Egy adoma a Petőfi Sándor életéből. A forradalom alkalmával rövid időre Petőfi Kolozsvárt is megfordult. Egy alkalommal a mint a belső szent-utczába sétálgat egyik honvéd-tiszttel a Nagy Sámuel-féle kurta korcsmából épen akkor dobtak ki egy kopott németet, midőn Petőfi a kapu előtt haladt el. A német estében majd leverte lábáról, onnét belőlről pedig iszonyu borizú hangon ordították:

„Talpra magyar

Hi a haza!”

— Hallod Sándor?

— Hallom, hallom, de nem örvendek neki. Nem részeg emberek számára irtam.

— Barátom, olyan idöket élünk, mikor az ifjuság könnyen lelkesedik.

— Hiszen szép dolog az a lelkesedés — felelt Petőfi — de nem négykézlábon!

Szerkesztői üzenetek. Szinnyei Józsefnek Pesten. Köszönöm, megkaptam a folytatást is. — Szilágyi Sándornak Pesten. Az ígért másik közleményt várom, még jobban várlak személyesen. — Tibád Antal urnak Székely-Udvarhelyt. Küldeménye kedvesen lepett meg. Alkalmilag felhasználom. Az eredeti kéziratot köszönettel visszaküldöm. — Deák Farkas urnak. Köszönöm a felvilágosítást és a tanúsított szívességet. A kérdésre felel lapunk mai száma. — Székely Sándor urnak Dergescen. Köszönettel vettem. Magán levélben válaszolok. — Mm. — M. Vásárhelyt. Az 1848, 49, és 50-ik évről szóló eredeti adatokat nagy kíváncsisággal várom. Előre is köszönet értetők. Ez uton hiszem, hogy lapom csakugyan jó szolgálásokat fog tenni a közügynek.